Ч. 242 (11.210). Львів, субота 29. жовтня 1927. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік XLV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло", Львів. — Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол. — За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Сталося...

Львів, 28. жовтня 1927.

Сталося... Сталося те, що мало статися, що можна було майже з певністю передбачити. Шулім Шварцбатр, вбивець б. гол. отамана і голови Директорії Симона Петлюри, осібник з невідомою минувшиною, пів-анархіст, пів-злочинець, одержав від париської лави присяжних суддів атестат невинности в бомбастичній формулі: Згідно з нашим сумлінням та найглибшим пересвідченням перед Богом заявляємо, що обвинувачений Шварцбарт не є винуватий".

Французькі судді-громадяни цею формулою ствердили, що той, який до безборонної людини нечайно і підступно віддав сім револьверових стрілів, що знущався над лежачим у калюжі крови, що з висловом невгомонної радости кидався на шию поліцаєві, коли довідався про смерть пок. Петлюри, що той, який допустився самосуду в сім літ після замкнення одної глави української історії, є невинний. Французькі судді-громадяни своїм вердиктом дали санкцію самосудові і тим самим продовжили ланцюг такого індивідуального й одностороннього „виміру справедливости".

Чи маємо дивуватися такому оборотові справи? Безумовно — ні! Французький суд присяжних має вже вироблену марку „лагідности". Шварцбарт, допускаючись револьверового нападу на париській вулиці, знав, де він довершує самосуду. Зрештою, французькі громадяни менше доступні для божих наказів і заповідей, а більше для людських аргументів. Такий, а не інший вислід процесу був сподіваний, що більше! — був певний. І під тим оглядом ледві чи хто мав сумніви. А певно не мав їх ні обвинувачений, ні ті, що непохитним муром стояли за ним. Не мали сумнівів під тим оглядом і ми. Зрештою, справа засуду чи увільнення Шварцбарта була для нас вповні байдужою. Ніде і ніколи ані одним словом ми не заявилися за засудом. Бо й яке значіння, яку вартість має якийнебудь миршавий морально Шварцбарт в порівнанні з історичною постаттю пок. Петлюри?

Справа Шварцбарта в париському процесі зійшла на задній плян. Без сумніву, прикрою і болючою для кожного українця була та обставина, що світове жидівство напружило всі свої сили, щоби цього кримінального типа винести на вершини „ідейного борця", „героя", „месника за кривди жидівського народу", а одночасно понизити і заплямити память і постать справжнього невтомного ідейного борця за велику справу визволення України, всіх її народів, а між ними і жидів. Та від організаторів цього процесу важко було чого іншого сподіватися. Повторилася у ширшому розмірі львівська штайґеріяда. Оборонці Шварцбарта менше уваги присвячували обороні підсудного, а більше заходилися біля знеславлення українського імени. До тогож й орґанізація процесу з українського боку була слабка і неповна. Цю справу взяв у свої руки тісний гурток приятелів і співробітників пок. Петлюри, ставлячи її на розмірно вузькій плятформі. Цікаво, що на процес не покликано ані одного галичанина, хоч десятки тисяч галичан було на Україні в добі Директорії, хоч деякі з них як наочні свідки вичерпуючо, всесторонно і безсторонно могли освітлити цю справу. Видно, що тут була якась стороння рука, видно, що комусь залежало на тому, щоби перед париським судом не явився в характері свідка і одночасно в характері борця за всеукраїнську справу ні один представник Зах. України.

Та сталося. Сумніваємося, чи в Парижі висвітлено справу погромів, чи зясовано їх основу і вирішено питання відповідальности. Правда, там являлися жертви жидівських погромів, які ad oculo-конструували обвинувачення проти української влади з часів Директорії. Українські свідки такого самого покрою не могли явитися з тої простої причини, що вони з розстрісканими головами завалили собою підземелля чрезвичайки.

Та ми не маємо на меті, як наші противники, воскрешувати страхіть революції і громадянської війни. Коли згадуємо про це, то тільки тому, щоби зазначити, що париський суд, поминаючи справу Шварцбарта, не мав відповідного достаточного матеріялу для висвітлення справи погромів. Ця справа жде ще свого безстороннього і безпристрасного висвітлення, а її вислідом буде осудження не лише тих варварів-погромників, що виступали під українським іменем, але ще в більшій мірі осуд тих умов, серед яких жив український нарід перед революцією і в часі революції. Безсторонній вислід погромницьких страхіть без сумніву не звільнить від співвідповідальности і самих жидів.

Нам однаково, чи Шварцбарт ходить на волі в ореолі „геройської" слави, чи він був би засуджений на смерть, чи на тюрму. Не про Шварцбарта йде тут річ, а про далеко більшу і глибшу справу, про справу українсько-жидівських взаємин. А справі налагодження добрих взаємин між великою українською більшістю і дрібною жидівською меншістю на українській землі завдали жиди важкий удар. Треба то сказати ясно і виразно. Жиди очорнили перед світом українське імя безосновно і безпричинно. І з якою метою, для якої справи, для якої вищої цілі? Для увільнення Шварцбарта? Смішним було би таке твердження. І без помочі протиукраїнської пропаганди Шварцбарт міг бути увільнений.

Не справа оборони Шварцбарта, але ненависть до українства, але легковаження українського громадянства, але божевільна пристрасть заставила жидів скочити на українців тільки тому, що вони не є державною нацією і не мають екзекутиви, яка могла би зупинити розгін жидівської фантазії.

Процес Шварцбарта — каже пос. Райх — є проминаючою річю, але співжиття обох народів на одній землі є річю трівкою і є обчислене на довшу мету. Дурниця, що говорили заступники обох сторін в париському суді, це роблене для ефекту хвилі.

Без сумніву, що так, без сумніву дурницею є пописи адвокатів. І ми не звертали на них найменшої уваги. Але ми пильно слідкували за становищем жидівської і жидофільської преси, а між іншим і за становищем тієж самої „Хвилі", на якої сторінках проповідує згоду пос. Райх (хоч передтим зберігав він гробову мовчанку), за розмірами протиукраїнської пропаганди, веденої жидами, за використовуванням у ній всіх засобів, усіх імен, всяких дійсних і підроблюваних авторітетів. А це вже хіба не дурниця, не припадковий недогляд, але система. Українському народові зроблено важку кривду, якої ми не можемо сховати до кишені. Великої ваги є справа жидівсько-українських взаємин, але вони мусять формуватися на іншій плятформі, як досі. Перш усього для загладження пропасти, яка твориться між українцями і жидами, останні мусять дати сатисфакцію українському народові. А опісля цілість жидвісько-українських взаємин мусить приняти іншу форму і плятформу. Жиди мусять зрозуміти, що вони живуть на українській національній території і відповідно до того вести свою політику. Інкше все глибше ускладнювання тих взаємин буде неминучим.

Перспективи радянської закордонної політики.

З приводу відкликання Раковського.

Радянський полпред у Парижі, Хр. Раковський, ще тиждень тому, в ночі з 15. на 16. жовтня ц. р. нагло покинув урядовий палац на рю Ґренель та, не розпращавшись з нікИм, тихцем виїхав через Берлін у Москву. Але преса цілого світу і досі дуже живо обговорює цю подію, цілком слушно придаючи їй величезне значіння в дальшому розвиткові франко-радянських взаємин; ба і не тільки в них — слід булоб додати... Бо ясно, що колиб радянсько-французький конфлікт, котрий тепер наслідком відомого faux pas Раковського з підписанням революційної відозви Комінтерну формально обертається тільки довкруги його особи — мав у будуччині закінчитися повним розривом дипломатичних взаємин між Францією і СРСР, то такий факт не був би маловажний і для загального політичного положення в Европі. Тоді — по „ту сторону барієри" попри Анґлію станулаб і друга велика західноевропейська держава: Франція. А в ділових зносинах з більшовиками залишились би ще, значить, в Европі — з більших держав тільки Німеччина й Італія. Ось і причина, чому стільки балачок йде в світі про цього, як його наш париський кореспондент називає, „наступника Мазепи".

Але покищо нема ніяких підстав припускати, що справді дійде аж до повного розриву. Раковський виїхав, його наслідник Довгалевський вже одержав призначення на покинутий пост париського полпреда і сама подія, по суті, нічим не замітна. Скільки дипльоматів тепер переводить свої клунки з одного місця на друге!... Ні Бріян, ні французькі ліві радикали в роді Еріо, де Монзі та ін., ні соціялісти з Блюмом на чолі, бо про комуністів з увязненим Кашеном нічого й казати, ба, навіть сам Пуанкаре, хоч як про це кричать більшовики — себто значить: ніхто з відповідальних французьких політиків, рішуче не хоче повного розриву дипльоматичних взаємин зі СРСР і до такого розриву, по крайній мірі тепер, до нових парляментських виборів у Франції, не прийде.

Але проте сама справа ні крихітку не тратить на своїй вазі, тільки звичайно, не з цього боку, в який барабанним вогнем бють більшовики. Російська емігрантська преса, відповідно до широкої райдуги її політичної окраски, коментуючи — що й казать: надто вже скандальні подробиці, які склалися при викиненні Раковського за шиворот з Парижа, робить злорадні гримаси. Зі всіх усюдів так і сиплються іронічні запити. Невже, справді, биті на всі чотири ноги французькі політики такі, мовляв, наївні, що повірили в добросовісність більшовиків: здержатися від підбурюючої пропаганди, коли уперве навязували з ними дипльоматичні зносини? Адже таємницею Полішинеля є факт, що більшовики **всім** чужосторонні**м** урядам складають такі святошні зобовязання і **ніколи** цих зобовязань не додержують. З анґлійцями була така сама історія; ще кожен тямить, як Чічерін викручувався „арґументами", що за вчинки аґентів III. інтернаціоналу йому, як представникові уряду СРСР, відповідати не приходиться! Слушна, тому, кара належиться тепер наївним французьким буржуям за їх легковірність. Новий полпред Довгалевський також не буде кращий за Раковського, хоч би як заклинався Чічерін в своїх нотах до французького уряду!...

Розуміється, ні Бріян, ні Пуанкаре, ні навіть найбільш сіренький французький політик не бере серіозно оклепаних більшовицьких приречень про невмішування у внутрішні французькі справи. Раковський-же не підписав відозви III. інтернаціоналу до французьких вояків: на випадок війни зі СРСР, кидати зброю і переходити на сторону робітниче-селянської армії. Це була відозва, звернена **до всіх вояків цілого світу.** Чому, отже, нагло так обрушився французький уряд? Відповідаючи на цей, будь-що-будь слушний запит, всі прихильники удержання добрих франко-радянських взаємин вказують на інтриґи Анґлії в особах Чемберлена, Черчіля і Детердінґа. Анґлійці перекупили — мовляв — усі головні париські пресові орґани і перетягнули на свій бік французьку правицю, змагаючи до повного розриву дипльоматичної „нитки" між Парижем і Москвою.

Ніде правди діти, всякому путящому аж надто добре відома потуга і міць сучасної преси, коли діло в уроблюванні тзв. публичної опінії. Одначе, як все в світі, і ця потуга має свої природні межі, котрі, коротко кажучи, містяться в **інтуїтивному розумінні та горячій обороні національного добра**, в тому, що кожна пересічна людина з вулиці називає: **здоровий інтерес загалу.** І коли преса може доказати чудес, пливучи з руслом публичної опінії, то навпаки, ніякий, навіть найбільш могутній пресовий апарат, не в силі вбити в голови громадянства переконання про корисність якоїсь тактики політичної, якщо її приємливість, так мовити, вже а priori не висить у повітрі. Тут маємо до діла з певного роду ірраціональною позвою незвичайно витонченого полі-

тичного змислу загалу, найкраще розвиненого в країнах англьо-саксонської раси, де про успіх або неуспіх політики не рішає доктрина, тільки common sens: який преса мусить... пронюхати. Найкраще це виявилося при Вільсоні, як він зачав роспучливу агітацію за вступленням Америки в Лігу Націй. Американський загал відкинув з місця цю абсурдну ідею і ніщо не помогли Вільсонові ні його світла минувшина, ні його пресова пропаганда. У Франції — під цим оглядом може не так, як в англьо-саксонських країнах, але і там всі гаразд вміють відріжнити „заплачені" статті від продиктованих загально-національними інтенціями. Отже в назріваючім франко-радянськім конфлікті мусимо шукати глибших причин, від одної тільки пресової кампанії англійських нафтових королів, котрої істнування, звичайно, ніхто не стане заперечувати.

Таких головних причин є, здається, три. Перша: Застрашуючий зріст комуністичних впливів у Франції; друга: Повна переміна субстанціональної вартости незаплачених російських боргів; третя: Загальна господарська політика більшовиків.

Щодо першої причини, то про неї богато говорити не приходиться. Всім відомо, що наслідком нещасної антинімецької політики, головно в ділянці тзв. реставрацій і репарацій, — висилене війною, знищенням, закордонними боргами (в Англії і Америці) народне господарство Франції впало і находиться в стані незвичайно важкої кризи. І Франції не минула страшна повоєнна недуга інфляції, з усіми її вбийчими наслідками. Довоєнний французький капітал змоловся в чортівському інфляційному млині на порох. Близько шістьдесять міліярдів внутрішніх фондів немов пухлятина лежить на господарському організмі „побідної Франції". А головокружні цифри бюджету? Про закордонні борги вже була згадка. Ясна річ, що такий важкий господарський стан Франції дуже різко відбивається на соціяльних відносинах країни. Загальне невдоволення, матеріяльна нужда, доріжня і безробіття виливаються на піднесення революційних настроїв серед французького робітництва і дрібного міщанства, яке в таких випадках все „навязує" до всіх чотирьох минулих „клясичних" революцій: 1789, 1830, 1848 і 1871 рр. Не даром в недавно опублікованих постановах виконкому комінтерну читаємо, що країною, в якій, по думці світового комунізму, в найближчій будуччині прийти до революційного зриву — є Франція. І туди слід направляти всі агітаційні зусилля комунізму.

(Продовження буде.) Д-р Павло Лисяк.

Дальший розвал комунізму.

Виключення Троцького і Зіновєва з ЦК. Компартії.

По виключенні Троцького з Комінтерну прийшла черга і на виключення його з Центрального Комітету Компартії. Коли з Комінтерну тим разом ще не виключили Зіновєва з уваги на те, що він був донедавна його головою, то у партії з ним не панькалися, а виключили з Центрального Комітету у товаристві з Троцьким.

Сталося це 23. жовтня на спільному засіданні повного Центрального Комітету і Центральної Контрольної Комісії Всесоюзної комуністичної партії (більшовиків). Виключені з Ц. К. партії Троцький і Зіновєв не визнають дотичного рішення партійної екзекутиви правосильним. В тій справі внесли вони протест до ЦК. партії, в якому заявляють, що їх може виключити тільки партійний зізд, а не Центральний Комітет.

У звязку з тим почалися репресії проти рядових членів опозиції. Їх масово вивозять у західний Сибір або на Північ до Архангельська та в Соловки. Між вивезеними в Сибір є і такі визначні комуністичні діячі як Лаврентєв, Огарков, Зайцев, Самойлов і робітник Зернов.

З процесу Шварцбарта.

Париж, 23. жовтня 1927.

Чому атентат виконаний у Парижі?

Дальший хід зізнань обмежується головно до справи погромів. Особа Шварцбарта відходить у тінь. Його оборонець силкується надалі переконати зовсім незорієнтовану лаву присяжних, що Петлюра як головний вожд української армії був відповідальний за всі стихійні рухи на території України, навіть тоді, коли там гуляли ватаги усяких анархічних самозванців.

Перед зізнаннями адютанта Петлюри Доценка, питають Шварцбарта, чому він не виконав свого атентату перед приїздом Петлюри в Париж. Пояснення, яке до цього додає прокуратор дуже характеристичне: бо в інших краях він лякався наглого суду, а в Франції міг рахувати на доброту серця суддів присяжних, відомих із своєї вибачливости*.

* Як показує вислід процесу, французький прокуратор добре знає свою париську авдиторію! — Ред.

Ті, що боролись з погромами.

Доценко зізнає, що коли Петлюра довідався про погром у Житомірі, негайно казав арештувати отамана Палієнка і передав справу на розгляд комісії; коли ж довідався про проскурівський погром, кричав до от. Семесенка, що покарає його немилосердно, бо він плямить честь України. Адв. Торрес намагається доказати ріжними документами, що Семесенко після погрому виступав далі як отаман, а свідок не енергійно заперечує.

На запит прокуратора, кого свідок вважає фактичним виновником погромів, Доценко відповідає: правдивими, дійсними виновниками погромів є більшовики. Вони вислали до Проскурова агітаторів (їх називає він по імени) і підюдили проти жидів два полки. Я повторюю: ми ніколи не громили жидів. Громили їх бандити, злочинні елементи, більшовики і розпущені банди повстанців. Ми боронили від них і українців і жидів. Та з ними боротися було важко. Відбувався загальний погром України. На основі загальної статистики більшовиків згинуло в тому часі біля міліона українців. Жиди відносилися до нас гарно. Наші регулярні частини діставали всяку допомогу від жидівського населення. Коли Україна відбудується і відродиться як самостійна держава — а я вірю, що це буде скоро — жидівське населення побудує памятник для Петлюри, бо без його боротьби з погромами, згинулоб від них не тисячі але сотки тисяч жидів на Україні.

Свідок Петлюк зізнає, що сам брав участь у боротьбі з проскурівським погромом.

Думка француза з України.

Незвичайно цінними є зізнання француза Бодрі, голови франц. кольонії з Київі, що прожив на Україні 20 літ і знав не тільки тамошні відносини, але й був особистим свідком революційних подій і знав особисто Петлюру. Бодрі зізнає, що Петлюра був людиною наскрізь ліберальною і ніколи не мав нічого спільного з погромами. Джерела погромів треба шукати в царськім режимі, який часто через свою адміністрацію організував їх. Не диво, що вони зросли, коли революція розбурхала народні пристрасти. Бодрі сам бачив як при кінці 1919 р. банди, що не мали нічого спільного з регулярним українським військом, грабили безборонне населення. Всяка европейська армія при таких умовинах як підчас революції не поступала би інакше.

Двобій адвокатів.

Чимало часу забирає словесний двобій між Торресом і Кампінчім. Кампінчі єму передають документ на якому Торрес поробив власноручно ріжні уваги. Має це бути, як каже Торрес, копія статті „Тан", на якій теперішній франц. посол у Москві Ербет давав інформації ...про германофільську політику Петлюри. Торрес протестує проти прочитання його приватних уваг і Кампінчі передає папір лаві присяжних.

До другого гострого інциденту між обороною приходить підчас зізнань Косенка, бувш. урядовця української місії в Парижі. Шварцбарт у той час щераз чваниться своєю знайомістю української мови, заявляючи, що „нею може говорити кожний, бо це не мова, а просте наріччя". Перекладчик з української мови стверджує, що Шварцбарт говорить по українськи так, як балакають в столиці Балти.

Погроми і кольонізація.

Косенко пояснює зміст деяких статтей у „Тризубі", названих „погромними", і каже, що в них редакція остерігала тільки радянський уряд, щоби на

Р. Д.

Адвокатура, Нація і права української мови.

(Продовження).

Перше місце в боротьбі за реалізацію прав мови належить, як сказано, адвокатурі, бо вона фахово підготована, освічена, свідома ваги законів і засобів їх реалізації, а ведучи щодня оборону прав своїх клієнтів в судах і урядах має відповідну і потрібну рутину для того, щоби самій боротися за право і вести за собою других. Треба сказати, що вже перед війною українська адвокатура Галичини сповнила своє високе завдання і не лише усвідомила собі і нації вагу і потребу боротьби за права мови в судах і урядах, але боротьбу таку почала, вела і добилася доброго успіху, про що могли би дати надзвичайно цікаві і цінні уваги сеніори української палестри. Розуміється, що хоч не вся українська адвокатура була в рівній мірі ідейною і національно свідомою, то серед неї знайшлося завжди дуже поважне число людей ідейних, за ними ішли клієнти, а далі і ті українці адвокати, що національної свідомости не мали. Та не тільки те: за Австрії кожний адвокат мав обовязок на домагання клієнта виготовляти усякі судові і урядові письма в мові клієнта, промовляти в його заступстві та обороні у тій мові, якщо він її вмів і він мав по закону до цього повне право. Бо обовязок його випливав з волі клієнта та умови з ним. Отже бачимо, що не лише своя адвокатура але й національно чужа виконувала волю клієнта українця, вживала в судах і урядах його мови і таким способом практика життя дуже скоро розширювала фактичний стан національних прав в тій ділянці.

Це були початки життя нації в тій ділянці; відомий факт, що австрійські українці щойно починали виявляти змагання опанувати публичне життя і була загальна думка, що нація далеко ще не використала усього того, що їй давала австрійська конституція і то з власної вини. Але стан посідання був і найкращий вислів тому дав польський закон про мову з 31. VII. 1924 В.З.Ч. 78 поз. 757 в арт. 4. в якім дає українському населенню Східної Галичини виімкове право домагатися списування акту обвинувачення, вироків, оречень та інших ділань в обох мовах т. є. в мові державній і українській. Закон виразно каже, що право це відноситься до судів, які мають місце осідку в львівській апеляції, а заразом додає, що лише перед судами тої апеляції мають адвокати українці право виголошувати промови також в українській мові. Усе це значить, що навіть такий заїло шовіністичний законодавець, яким був перший виборний польський сойм, рахувався із станом національного посідання українців Східньої Галичини у ділянці прав мови, числився із обєктивно істнуючим до того часу на тих землях австрійським законодавством, а що найважніше, числився не лише з самими членами нації як сторонами, але й адвокатурою, даючи їй свого рода відчіпне у формі признаного права виголошувати плєдоє в рідній мові.

Нічого й говорити, що українська адвокатура в повоєнних часах сповнила своє завдання, завдяки ідейній своїй частині, як не можна краще і в своїх оборонах клієнтів українців в безчисленних політичних процесах та в заступствах тих клієнтів перед судами і урядами високо держала прапор боротьби за права своєї мови. І знайшла вона без сумніву підтримку ідейної і свідомої національно громади.

А проте згадані польські закони погіршили права української нації, які вона мала за Австрії. Ледви чи можна у цьому винувати виключно пануючого і законодавця, вину мусить понести у великій мірі й сама українська суспільність, та сама суспільність, яка зуміла утворити самостійну Українську Народню Республику. Після зайняття західних земель Польщею усе ніби повинно було остати по старому, так як було за Австрії. Безумовно спершу й займанці прислухувалися до голосу побіджених і приглядалися, яку займуть поставу. Але українська суспільність пішла по лінії нового опортунізму. Спершу приймалося, що перед займанцем можна уживати його мови і бралося за примір моменти з окупації Бельгії німцями і т. д. Щораз частіше вживали українські сторони польської мови, потішаючи себе тим, що окупація скінчиться, а тоді настане у всіх сферах публичного життя новий лад, що задоволить права нації і в ділянці мови. Але окупація не кінчилася і нація почала в значній своїй частині думати і поступати ще більше опортуністично. Говорилося, що серед загального хаосу і браку правових принципів треба вживати всякого засобу, щоби лише здобути своє право, все одно чи приватне чи публичне. Щораз частіше в судах або урядах вживається сторонами української народности поль-

давав притоки до погромів кольонізуючи жидами чисто-українські землі. Така політика нагадує методи, якби нпр. французьку землю заселювали німцями. Торрес уважає цю заяву саме поличком по нових погромів і каже, що за неї повинні би Косецка виселити із Франції. Віль є тої думки, що краще було би виселяти тих, які заливають кровю паризькі вулиці. Коли Торрес починає апотеозувати Шварцбарта як військового героя в французьких рядах на салі счиниться такий рев, що жандарми мусять деяких осіб вивести силоміць. Предсідник не діждавшись тиші, закриває засідання. **В. З.**

З міської ради в Перемишлі.

Розвязання ради й іменування правительственного комісаря.

Ми вже повідомляли вчора, що міську раду в Перемишлі розвязано й іменовано правит. комісарем д-ра Каз. Росцішевського. Його заступниками назначені:

Казимир Єлєвський, заст. прокуратора при окр. суді в Перемишлі й інж. Людвик Скорський, управитель державного дорогового заведення в Перемишлі.

Одночасно проголошено склад прибічної ради, до якої входить 3 відпоручників „Звйонзку Направи Жечипосполітей“, 2 відпоручників ППС., 2 відпоручників Х. Д., 5 жидів і 2 українців, а саме д-р Володимир Загайкевич і о. д-р Василь Левицький. Характеристична річ, що представники вшехполяків (2) мандатів до прибічної ради не приняли.

СТАН ОБЛОГИ В РУМУНІЇ.

Льондон, 27. жовтня 1927.

„Дейли Експрес“ подає, що в Румунії проголошено стан облоги. Урядові війська заняли всі прилюдні будинки. Арештовано багато опозиціоністів. У них найдено відозву, що взиває нарід признати королем кн. Карла. Богато прихильників кн. Карла втекло за кордон.

ЕКСПОЗЕ БЕНЕША.

Прага, 27. жовтня 1927.

Мін. закорд. справ д-р Бенеш в експозе говорив про Лігу Націй, про переговори з Ватиканом, про мадярську пропаганду проти ЧСР. Він годиться з Л. Джорджом щодо того, що трактати можна змінювати лише мирним шляхом і за посередництвом Ліги Націй. Одначе пропаганда за зміною кордонів поступає навпаки: змірює до витворення неспокою, щоби виказати, що мир можливий щойно зі зміною теперішнього стану.

1 ФРАНК ДЛЯ ВДОВИ ПО ПЕТЛЮРІ.

Париж, 27. жовтня 1927.

Суд признав формально вдові по Петлюрі відшкодування у висоті одного франка (на основі припису процедури).

ВІДОЗВА ПОС. БОЙКА.

Варшава, 27. жовтня 1927.

Віцемарш. сенату Як. Бойко (людовець) у маніфесті до селян осуджує політику Вітоса і заявляє, що хоче працювати при боці марш. Пілсудського і заповідає, що видаватиме в Кракові тижн. „Хлоп Польскі“. Рівночасно повідомив прес. „Пяста“, що виступає з „Пяста“. Виступлення з „Пяста“ зголосили теж пос. Домбровський, Косидарський і Масляка.

НОВИНКИ.

— **Концерт Галі Левицької.** Фортепяновий вечір нашої піяністки Галі Левицької, про який перед кількома днями була згадка в нашому органі, відбудеться в четвер, дня 3. листопада п. р. в салі Муз. Т-ва ім. М. Лисенка в год. 8-ій вечером. Карти вступу продає Союзний Базар, вул. Руська ч. 20. Дохід з концерту наша талановита піяністка призначила на жертви повені.

— **V. Зїзд Цесуса.** Управа Центрального Союзу Українського Студентства скликала свій V. звичайний зїзд до Праги. Зїзд відбудеться в суботу 29. жовтня ц. р. в Грегровій салі „Обецного Дому“. Початок: 11. год. передпол.

— **Важне для студентів у поборовім віці.** На основі 57. статті про загальну військову службу відложення речинця для відбуття військової служби, з якого могли користати студенти вищих шкіл, могло бути уділене найвище до 26. року життя. Тепер виробляється новеля до військового закону, на основі якої відложення речинця служби може бути дозволене тільки до 23 літ. Одночасно з цією зміною проєктується скорочення військової служби для студентів до 12 місяців.

— **Політичний анонім.** Заст. премієра Бартель дістав зі Львова анонімний лист, який повідомляв його про деякі центри протидержавної праці. А саме: автор листа найшов на вулиці летучку, яка вилетіла із точки одному добродієві на вулиці. Судові знавці ствердили, що почерк листа зовсім подібний до почерку проф. Бляйке, діяча О. В. П., в якого недавно робили ревізію. Проф. Бляйке рішуче заперечує цьому. Побачимо, чим ця історія скінчиться.

— **Темна хроніка.** На Замарстинівських полях два бандити напали на жовніра Безкоровайного і ограбили його.— Після року шукання зловили в ряшівськім повіті бандита Юму, що має на своїй совісти кілька грабіжей. — У Розкручі, стрийського пов. замасковані бандити вдерлись у білий день до хати господаря Шамка і захопили із скрині 4000 дол. — На Краківській площі у Львові пробив смертельно ножем торговець образів Кендзерський професійного злодія Давдаівського в суперечці за молоду легку даму. — Громадянин із Підгаєць Ефроїм Зоненшайн хотів заробити на вислиці живого товару, але забрався до цього так незручно, що на його пропозиції один спільник видав його; результат 3 міс. вязниці.

— **Смерть маляра.** У Любляні помер на запалення легенів найстарший словенський маляр Іван Франко, у 86 р. життя. Він був найвизначнішим представником малярства своєї країни. Студії кінчив у віденській Академії. Був реалістом. Відомі є його картини із побуту в Китаю. Як копіст старих італійських мистців, головно венецької школи, належав до найкращих майстрів у світі.

— **Смерть чеського вченого.** У Празі помер у 74-ім р. життя проф. медицини д-р Йосиф Томаєр. Він був лікарем внутрішніх недуг, директором праської поліклініки і автором численних книжок, з яких відома у світі є „Патольоґія та терапія внутрішніх недуг“. Томаєр лишив теж кілька книжок з інших ділянок.

— **Ювилей кави.** По всій Бразилії, а головно в Сан-Пасльо приготовляються живо до свят 200-літнього ювилею першої управи кави в цьому краю. Перше кавове дерево засадив там португальський капітан Франческо де Мельо. Відомо, що кава є головним експортом Бразилії, тому кавові роковини матимуть величавий офіціяльний характер.

— **Недуга Гайне-Медіна в Баварії** поширюється щораз більше. Від 25-го вересня до 1-го жовтня було 41 випадків занедужання, а минулого тижня нових 28.

— **У Мароко все ще небезпечно.** В околиці Дуара в Мароко двох кревняків генерального франц. ґубернатора Стеґа, вибрались на лови і впали жертвою туземців, що їх пірвали. Недавно в околиці Каніт туземці пірвали всю франц. родину; родичів убили, а дві доньки взяли в полон. Полонені дівчата є в неволі великого релігійного братства.

— **Коли Москва „европеїзується“.** „Правда“ повідомляє, що комісаріят торгу приділив Москві 250 вагонів убрань. Мета того приділу: убрати якнайбільше москвичів „по европейськи“, аби в днях торжеств з приводу 10-ліття більшовицької революції Москва мала святочний вигляд і не разила закордонних делеґацій вилинялими військовими плащами і студентськими рубахами. Нема тепер патьомкінських сіл, зате будуть патьомкінські парадні строї — в самій більшовицькій Мецці.

— **За шахове мистецтво.** Двайцята партія шахів Альохіна з Капаблянкою скінчилась розіграною. Досі такий вислід: Альохін 3 виграні, Капаблянка 2, 15 розіграних.

— **У країні... поезії.** У Ню-Йорку закінчений конкурс на найкращу поему в честь лету Ліндберґа. Першу нагороду: 5000 дол. дістала, як личить на таких конкурсах... 14-літня учениця з Брукліну Наталія Кране. Видко, що ніякий справжній поет не в силі був знятись так високо як ця дівчина, що пішла в своїй уяві за прикладом Ліндберґа.

— **Рекорди.** У Берліні отруївся 62-літній сідельник Шлісельман із своєю жінкою з розпуки, що... здох їх улюблений пес. Все своє майно записали вони товариству опіки над звірятами. — У Шікаго пічнеться небавком процес проти великого аматора жінок Альфреда Хербетта, який мав їх 12 і то шлюбних. Та рекорд не в цій цифрі, а в чомусь іншому. Головний суддя заявив, що присяжними суддями в його процесі буде саме цих 12 жінок. Суддя імовірно думає, що таке товариство не буде в силі порозумітись із... заздрости і зможе голосувати обєктивно. — Ліндберґ виголосив у своїй подорожі літаком по Америці 82 відчитів перед 30 міл. слухачів — цифрою, якою не може похвалитись досі ні один промовець ні володар. — У Льондоні вийшла замуж 65-літня вдова Анна Хюз за 26-літнього молодця Стюард, який не злакомився на її віно, бо вона бідна, але... таки справді в ній закохався, зірвавши заручини з молодою дівчиною.

— **Світова всячина.** Ахмет Паша заявив на конґресі кемалістичної партії в Анґорі, що турецький уряд займеться справою, як заступити арабську азбуку азбукою російською. — Дно Атлянтійського Океану від Караїбського моря до Антильських островів нарушене землетрусом. — Льондонська преса передає чутки про можливі зміни в англ. кабінеті. — Підчас перегонів на мотоциклетах у Ленінграді згинув відомий спортовець Лерхе. — В Японії почались великі морські маневри в присутности імператора; участь бере 170 кораблів. — В америк. стейті Вермонт переловили контрабандистів опія з крамом вартости 750.000 дол. — Помер брат англ. королевої маркіз Кембрідж, що підчас війни відрікся свого нім. походження. — Мексиканські війська напали під проводом ген. Ґомеза на федеральні війська в стейті Вера Крозо і побили їх. — У Москві засудили три особи на смерть за шпигунство в користь Анґлії. — Найвищий присуд суду в стейті Міссісіпі заборонив доступ до прилюдних шкіл дітям китайських осадників, де вчаться діти білі; китайські діти ходитимуть до шкіл неґрів. — У Цопотах хтось знищив недавно посаджений „есперантський“ дуб. — Є чутки, що Вільгельм II. перевів відмолоджуючу операцію на домагання жінки.

— **З кіна.** Небавком у кіні „Лев“ могутня любовна драма на тлі шпигунської історії „Готель Імперіяль“ з Полею Неґрі. — У кіні „Апольльо“ прегарна драма на підставі песи Коварда „Пошлюбна ніч“ із славними: Поль Ріхтером, Лілі Дамітою і Гаррі Лідтке.

— **На закінчення „Місяця Книжки“ ТОВАРСЬКІ СХОДИНИ** в танцями улаштує Видавнича Кооператива „Червона Калина“ в салях „Української Бесіди“ у Львові, в суботу, дня 29. п. м. Запрошення в Адміністрації „Черв. Калини“, Руська 18, I.

Орґанізаційний рух.

Повітовий Народній Зїзд УНДО в Тернополі.

В середу, дня 19. жовтня 1927 р. відбувся в Тернополі Повітовий Народній Зїзд Українського Національно-Демократичного Обєднання Тернопільщини. У Зїзді взяло участь 136 делеґатів і делеґаток зі 45 громад тернопільського і микулинецького судових повітів, в цьому понад 100 селян, між ними кільканацять селянок; решту творили інтеліґенти, між ними 6 священиків зі сіл. Всі прибули спеціяльно на Зїзд мимо пильних полевих робіт. Зїзд відкрив відповідною промовою голова Повітового Народнього Комітету УНДО на тернопільський повіт адвокат д-р Степан Баран, по чім вибрано президію зїзду в складі: о. Степан Вонс, парох з Ігровиці, Ів. Кручовий, господар з Березовиці Великої, Микола Зварич, господар з Івачова Горішного. Секретарем зїзду був п. Осип Павлишин, зльокавтований народній учитель, тепер дуже дільний кооператор у Товстолузі.

Реферат про політичне положення українського народу в межах Польщі під теперішню пору виголосив д-р Ст. Баран, а опісля здав подрібний звіт з діяльности Повітового Народнього Комітету Українського Національно-Демократичного Обєднання на тернопільський повіт за час від початку червня 1926 до половини жовтня 1927. З цього обширного звіту нашої повітової партійної управи виймаємо деякі інтересні дані.

Пов. Нар. Комітет УНДО в Тернополі відбув у тому часі вісім чергових засідань, на яких полагоджував біжучі партійні справи і намічував плян дальшої політичної роботи в повіті. В діловому році уладив цей Комітет кілька великих маніфестаційних віч в політичних справах під фірмою Українського Національно-Демократичного Обєднання, а іменно в червні 1926 велике політичне віче в Тернополі, на котрому реферували голова партії УНДО д-р Дмитро Левицький, пос. Сергій Хруцький і д-р Степан Баран. Дня 16. червня 1926 Жіноча Секція при Пов. Нар. Комітеті скликала перше взагалі в історії нашої партії політичне жіноче віче в краю під прапором У. Н. Д. Обєднання в Тернополі, котре пройшло з великим успіхом при участи понад 600 селянок зі сіл тернопільського повіту. Реферували тоді п. сенаторка Олена Левчанівська, п. Блянка Баранова з Тернополя, п. Ольга Богачевська зі Струсова і редакторка „Жіночої Долі“ п. Олена Кисілевська з Коломиї. Характеристичне, що скликане пізніше в партійно конкуренційних цілях жіноче віче Укр. Рад. Соц. Партії в Тернополі не відбулося бо на нього явилося всього кілька учасниць. Дня 5. липня 1927 відбулося маніфестаційне віче в Микулинцях для сіл микулинецького судового повіту, де реферував д-р Ст. Баран. В жовтні 1926 відбулися два великі політичні віча, одно в Тернополі, друге в Микулинцях, реферував на обох вічах д-р Ст. Баран. В січни 1927 відбулося в Тернополі віче українського тернопільського міщанства в цілях його політичної організації в рядах УНДО, на якому реферували д-р Ст. Баран про політичне положення, а п. Олекса Черкавський зі Львова про програму і орга-

ської мови. Домагань урядування в українській мові появляється щораз менше, а крім того український загал завів одну дуже скандальну поведінку в дальшій сфері публичного життя, а саме: українська публика починає вживати на адресах усяких поштових посилок навіть звичайних листів, часописів і т. д. польської мови. Роблять це політичні партії, установи і визначні навіть одиниці. Оправдується така поведінка загально тим, що листи адресовані по українськи пропадають і т. д. Дійшло до того, що маємо тепер, а іменно: до повного майже обмеження а навіть знесення законами і розпорядками уряду усяких прав української мови в обороті поштовім і залізничім. Можна сміло сказати, що польський законодавець і виконавець закону виснував лише у формі закону і розпорядків пряму консеквенцію з того, що вже перед тим принесла практика щоденного життя. Ми сконстатували лише факти і, надіємося, зовсім правильно. Нація мусить подякувати собі сама за те, що приготовила своєю несвідомістю, немудрим опортунізмом і зайвим запобіганням панської ласки. Чи могла українська адвокатура зробити багато для протидіання злу. Мусимо ствердити ось що: українська адвокатура сповнила усе, що в тій справі могла і повинна була сповнити. Досить згадати про лінію оборони, яку заняли українські оборонці в усяких політичних процесах, а під тою лінією розуміємо не тільки меритоpичне ставлення квестій, але також і формальне, щодо пошанування прав української мови. Ці оборони виказали, що кориснише було для підсудних, коли їх оборонці ставили квестію ясно й рішучо. Багато більше шанував кожний польський суддя і урядовець того українського адвоката і ту українську сторону, що тримали себе гідно і шанували свою мову. Треба пригадати, що українській адвокатурі Галичини доводиться тепер реалізувати права своєї мови серед багато важчих обставин, як колись за Австрії. Передовсім треба завжди і всюди ставити домагання урядування також в українській мові. Рутина, яку в тій справі мала австрійська адвокатура, була зовсім інша, бо вистарчало писати і говорити даною мовою, щоби в ній спричинити урядування. Українець адвокат мусить тепер побороти передовсім свою власну навичку. А тут треба ще рахуватися і з клієнтом, як з одиницею, так і з цілим колективом і заедно підтримувати його.

(Продовження буде.)

візацію УНДО. Тоді вибрано окремий міський партійний Комітет УНДО на місто Тернопіль, на чолі котрого став як голова д-р Остап Постригач. В травні 1927 відбулися два великі повітові віча УНДО, одно в Тернополі, друге в Микулинцях; на обох реферував д-р Ст. Баран про громадські вибори. Протягом місяців травня, червня, липня і серпня 1927 уладив Пов. Нар. Комітет УНДО 40 віч і виборчих зборів в поодиноких громадах тернопільського політичного повіту, на яких про програму і організацію УНДО на селі та про громадські вибори реферував п. Василь Бачинський, що з рамени Пов. Нар. Комітету УНДО в Тернополі обїхав тоді цілий тернопільський повіт. В акції громадських виборів брав участь також д-р Іван Якимчук, а на терені міста Тернополя як голова міського комітету д-р Остап Постригач. На загал завдяки організаційній праці Пов. Нар. Комітету УНДО в Тернополі громадські вибори випали для нас корисно, за винятком кількападцяти громад, де ми програли з причини виборчих надужить і непорадности наших місцевих людей.

Кромі цього Пов. Нар. Комітет УНДО в Тернополі обслуговував по своїм силам і сусідні повіти і з його доручення зглядно з доручення Центр. Комітету УНДО реферували на повітових партійних зїздах згляднo вічах УНДО 18. жовтня 1926 в Збаражі на Пов. Нар. Зїзді д-р Ст. Баран і п. Бляпка Баранова, 9. липня 1926 на Пов. Нар. Зїзді в Грималові д-р Ст. Баран, на повітовому вічу УНДО в Збаражі в квітні 1927 д-р Ст. Баран і на Пов. Нар. Зїзді в Скалаті 31. липня 1927 д-р Ст. Баран і п. Василь Бачинський. З рамени Пов. Нар. Комітету виготовлено понад 50 виборчих протестів не тільки з Тернопільщини, але і з сусідних повітів та дуже часто інтервеніовано в політичних і виборчих справах в Старостві і Воєвідстві — інтервеніювали д-р Ст. Баран а по части п. Василь Бачинський.

З кінцем квітня 1926 засновано при Пов. Нар. Комітеті в Тернополі жіночу секцію під проводом п. Бляпки Баранової для політичної пропаганди серед жіноцтва і приєднування членів жінок до Українського Національно-Демократичного Обєднання. Звіт з діяльности цеї Секції за час від травня 1926 до вересня 1927 виголосила на Пов. Нар. Зїзді секретарка Секції п. Ольга Буднова. Ця Секція мала свою Управу під доглядом Пов. Нар. Комітету, котра відбула 12 нарад і скликала в організаційних і програмових політичних справах 26 сходин жінок, нераз дуже численних, в Тернополі і в деяких селах Тернопільщини. На сходинах реферовано про справи організаційні, про біжучі справи політичні про справи дошкільного виховання, про історію українського народу і т. д. Реферували члени Секції пп. Бляпка Баранова, Августина Хомова, Ольга Буднова, Катерина Сембайова і Ольга Каминівна, всі з Тернополя та Ольга Богачевська зі Струсова. Крім цього, як сказано вище, Секція влаштувала 16. червня 1926 в Тернополі перше політичне жіноче віче УНДО в краю та вислала делегатки на жіночі віча в сусідні повіти. З рамени Секції реферувала п. Бляпка Баранова на Повітовім Жіночім Вічу в Теребовлі дня 24. травня 1927 і на жіночім вічу в Струсові дня 8. липня 1927 р.

Щодо міжпартійних відносин в повіті, то величезну перевагу серед нашого селянства в тернопільському політичному повіті має Українське Національно-Демократичне Обєднання за винятком кількох громад, де перевагу мають радикали. Комунізуючі за винятком одного Чистилова а почасти Янковець, ніде не мають впливу і тернопільський повіт ще перед війною національно зовсім освідомлений не має ґрунту для сельробівської агітації, яка жирує тільки в даних москвофільських селах в краю, а таких тут перед війною не було і очевидно нема тепер.

Над звітом розвинулася широка дискусія, в якій забирали голос пп. Бляпка Баранова, Василь Бачинський, Іван Онуферко син Івана, Василь Дрогобицький, Михайло Антків і інші. Замітною була промова п. Михайла Антнова, селянина з Острова, котрий поставив внесок, який і перейшов, щоби при Пов. Нар. Комітеті утворити партійний суд, в тій цілі, щоби наше громадянство привичаїти до політичної партійної карности. По переведенні дискусії вибрано через акламацію головою Пов. Нар. Комітету УНДО на тернопільський повіт д-ра Степана Барана, а опісля членів цього комітету, котрий по зїзді уконституувався як слідує: заступники голови 1) д-р Остап Постригач, канд. адв. в Тернополі, 2) д-р Роман Слюзар, адв. в Микулинцях, секретарі: 3) д-р Іван Якимчук, адв. в Тернополі, 4) Василь Бачинський, канд. адв. в Тернополі, 5) скарбник Василь Болюх, господар в Кутківцях, члени: 6) о. Степан Вонс, парох в Ігровиці, 7) Микола Зварич, господар в Івачові Горішнім, 8) Іван Кручовий господар в Березовиці Великій, 9) Антін Кунько, господар і член Центрального Комітету УНДО в Чернилеві Руськім, 10) Осип Павлишин кооператор у Товстолузі, 11) Андрій Фалендиш, будівничий і властитель реальности в Тернополі. 12) Осип Федевич, міщанин в Микулинцях, 13) Бляпка Баранова в Тернополі, 14) Марія Ляхманова, жінка майстра столярського в Тернополі і 15) Павліна Маркова, ґаздиня в Петрикові та як заступниці: Августина Хомова, жінка проф. гімназіяльного в Тернополі і Ольга Кручова, укінчена семинаристка в Березовиці Великій. На тім закінчено Пов. Нар. Зїзд промовою предсідника о. Степана Вонса.

В середу 26. жовтня 1927 відбудеться заходом Пов. Нар. Комітету УНДО велике політичне віче, на котре запрошено голову партії д-ра Дмитра Левицького і референтів Центр. Ком. УНДО.

Зі спорту.

„Лехія“ — „Україна“.

В неділю 30. жовтня в год. 11. рано відбудуться на площі „Сокола-Батька“ відплатні мячеві змагання між ЛКС. „Лехією“ й „Україною“. По фатальній весняній програній (6 : 1 і 6 : 2) зуміла „Україна“ на осінніх змаганнях вийти з почесним ремісовим вислідом 1 : 1. Маємо надію, що в неділю „Україна“ добуде з себе всіх сил, щоби доказати, що є дійсно рівнорядним противником „Лехії“.

✝ Посмертні згадки.

о. Амброзій Рибак, парох Соснова, совітник Митрополичої Консисторії, помер у Львові 26. жовтня ц. р. вечером заосмотрений святими Тайнами. Похорони відбудуться в Сосновi (повіт Підгайці зал. стація Денисів або Підгайці) в суботу 29. жовтня рано, коли то з церкви спровадять тлінні останки Покійника до родинної гробниці. В. . П.

✝

ПОМИНАЛЬНЕ БОГОСЛУЖЕННЯ

за померших членів Товариства „РІДНА ШКОЛА“ відправиться дня 2. XI. 1927 в год. 8 ій рано в церкві Преображенській вул. Краківська — на яке запрошує Шановних Делегатів Кружків і Членів Товариства

Головна Управа „Рідної Школи“.

ОПОВІСТКИ.

Звичайні Загальні Збори Товариства „Львівський Боян“ відбудуться 4. листопада в год. 18-ій в малій салі Муз. інституту у Львові. Всіх членів просить о участь. — Виділ. 818

Позір! Співаки! Наук.-забавовий Кружок Т-ва „Зоря“ у Львові подає до відома, що від дня 17. X. 1927 відновлено мужеський хор. Просимо усіх бувших, охочих членів-співаків зголошуватися. — Рівнож подається до загального відома, що від дня 1. XI. ц. р. розпочинається курс танців. Вписи на танці приймається, що-дня в Товаристві „Зоря“ від год. 7—9 вечером. — *Виділ Наук.-забав. Кружка.* 824 1-2

Виставa української книжки і преси влаштована Філією „Просвіти“ в Станиславові, отворена щоденно від 1. XI. до 7. XI. 1927 в салях „Української Бесіди“ при вул. Голуховського ч. 20, I. пов., від год. 9. рано до год. 9-ої вечером.

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Видавничої Спілки „Діло“. Львів, Ринок ч. 10.